

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóváltással átveve:
 Egész évre ... 16 kor.
 Negyedévre ... 4 "
 A postán küldve:
 Egész évre ... 20 kor.
 Negyedévre ... 5 "
 Védkezre postán szállítva:
 Egész évre ... 24 kor.
 Negyedévre ... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héttől és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség hírdetéseinek visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 25.

Landa Froim.

(Dr. H. L.) Uglya község Máramaros megyében nem lehet valami tulajdonosán élénk forgalmu hely. Lakosságának száma meghaladja ugyan a kétezret, de még csak postája sincsen, legalább a mi adataink úgy mutatják. Ami kis szikrából néha nagy tűz támad. Uglya községnek is akkora szenzációja akadt a napokban, amely Bereg és Máramaros kallános népnuzsítót alighanem jobban izgatja mostanában jó ideig, mint a kávéházi politikusokat az orosz-japán háború, vagy a zilált felekezeti viszonyok közt levő hölgyközönség uzsonáit a Lujza-ügy. Abban a máramarosi faluban ezekkel a világraszóló eseményekkel és pletykákkal szemben mindössze az történt, hogy Landa Froimot, a nép kegyetlen uzsorását az elkéseredett parasztok fejszéivel darabokra vagdalták, két fiát pedig szintén súlyosan megsebesítették.

Nem csodálkozunk azon, hogy ezt a szomorú esetet ugyancsak szűkszavuan említették meg a liberális lapok „agyonvert” — hitelező és hasonló szerény címek alatt. Hiszen a zsidó sajtó csak akkor nyomja meg a tollát, ha a latifundumok ellen kell izgatni, amelyek tő földuzsora ezimen kezel, irván a parasztról, aki veritékével öntözi, hullájával trágyazza a földesur rengeteg határát. Most

nem innen fúj a szél, hanem Galiczia felől, azért kommentálták az esetet oly röviden a kazárok kedvéért a tintakazárok.

Pedig nem is első eset ez már a maga nemében azon a szegény, elszigetelt és elmaradt hegyvidéken, amelyen a tragikus véget ért Egan oly bátran és pártatlanul apostolkodott. Nincs még olyan régen, amikor éppen Máramarosban egy agyonnyomorgatott falu ugyanígy küldötte a másvilágra nyuzóját s az esküdszék a lincselő ruthéneket fölmentette De a hegyvidéki uzsorások ebből nem okultak. Aból sem, hogy a nagybecskereki képviselőt is agyonverték hasonló okok miatt s ezeket a hajótörött embereket is büntetlenül hagyták az esküdtek. Az uzsora azért csak szövögeti hálóját tovább is vigan, mint a pók a légyre és bekeríti vele az embereket, a falvakat és a vidéket. A pénzéhes, könyörtelen bevándorlottak csak szívják-nyuzzák a népet, minden ijesztő példa, minden allami segítő beavatkozás, minden hegyvidéki akció mellett is.

Mit használ a hegyvidéki népmentés, ha nem mer a bajok gyökerére tapintani! Abban az irányban kellett volna folytatni a munkát, amelyben a boldogult emlékeztető s mai napig oly titokzatos halálú kormánybiztos megkezdte. De a zsidóság, ez a csodálatosan összetartó litkos hatalom, felröfönt s az akció ma béna és alszemérme gyavasága következtében oly céltalan utakra tévedt, amelyeken csak pénzkidobás és időfecérlés lehet a

munka vége igen sok helyen, semmi egyéb. Tallián miniszter most járt a hegyvidéken, alig egy hónappal ezelőtt. Mindenütt nagy ünnepekkel fogadták, elébe vonultak az urak és fölvonultatták a népet is. De a nép csak ott volt és nem olvastunk róla, hogy panaszkodott volna. Enélkül pedig mit sem ér az ilyen körút, hiszen a miniszter maga is mondotta, hogy azt szeretné, ha a nép közgazdasági bajait a maguk valóságában megismerhetné. Et is vitték a minisztert a szövötelepekre, a ménesekbe, az erdőkbé, a gyárakba, elvezették a hegyek közé, mint ahogy Potemkin is elvezette a czárnét annak idején. Ott járt a nagy ur Bustyaházán, tehát Uglya vidékén is, de itt is, egyebütt is, aligha vezették elébe az elégedetlen, kizsartolt parasztokat, hogy bepanaszolják előtte Landa Froimot, az ő két fiát, az ő társait a többi faluban, akik letarolják a vidéket, mint a sáskák a vetést.

Ezekről a panaszkodó deputációkról az ünneplések közben nem vettünk hírt. Elmaradtak s a kegyetlen uglyai uzsoras kegyetlen halállal halt meg. Vajjon okulnak-e rettentő esetén követői? Ugy veszszük észre, ezek nem hogy fogynának, inkább szaporodnak. Minap a szegedi tanyán ütöttek le egy licitáló uzsorást, szivtelensége miatt az emberek, valamivel a hegyvidéki eset előtt. Persze, ezek az elemek úgy okoskodnak, ha száz közül egynek bentörök is a bicskája, kilenczvenkilencz szárazon viszi el az irhá-

TISZÁNTÚL TÁRCZÁJA.

A vaskorona-rend.

Írta: Alfred Capus.

Millerand francia kereskedelmi miniszter fogadó szobájában. A miniszter elragadtatva babrál azzal a vaskorona-renddel, melyet I. Ferenc József császár és király küldött neki a párizsi kiállítás alkalmából.

A szolga belép hozzá.

A szolga: Valaki beszélni kíván a kegyelmes urral.

Millerand: Hogy hívják? Hol van a névjegy?

A szolga: Azt mondja, hogy Lagobenak hívják. Kértem tőle a névjegyét, de nincs neki. Azt mondja, hogy a névjegy csak bourgeoisnak való. Azt is mondja, hogy a szociáldemokrata párt megbízásából jön valami nagyon fontos ügyben.

Millerand: Hogy az ördög vitte volna el! Ha az ember miniszter nincs egy percnyi nyugta se! . . . Boesásna be! . . . Azaz várjon csak egy pillanatig . . . Amíg eldugom valahova a rendjeletem . . .

A szolga kimegy. A miniszter kissé összehúzza és kuszálja a ruháját és művésziessé gondozott haját.

Lagobe: Millerand polgártárs, fogadd testvéri üdvözlömetet! . . . Micsoda, még kezét se fogsz veszem? . . . Nagyon fontos pártügyben

jövök . . . De mit látok. — te ily szépen oldalt választod a hajadat? S illatszert is használsz? Ember! Hát neked már nem tetszett a te torzonborz fejed?

Millerand: A torzonborz fej elég jó volt, amikor még a ti soraitokban harcoltam, most azonban nekem, mint miniszternek nagyon kell vigyázni a külsőmre, — már csak a többiek miatt is.

Lagobe: De mi az . . . te szivart is szoktál szívni. Még pedig milyen finomat! Hova tetted a pipádat!

Millerand: A pipám, barátom, jó volt akkor, amikor még négyülésekre jártam a korezmákba és a kávéházakba. Most azonban a pipaszaggal nem kinezhatom a miniszter-kollégáim — és a diplomaták feleségeit, a kikkel csaknem mindennap beszélnem kell!

Lagobe: Nem tudom, hogy igaz-e, de azt mondják, hogy te is tőkepénzes lettél?

Millerand: És jól mondják! Ha az embernek nincs pénze, akkor nem is kell azzal törődnie, hogy elköltse-e vagy hova tegye. De nekem, mint miniszternek, a jövőre is kell gondolnom. Meglehet, hogy én mint miniszter megbukom s akkor mi lesz velem? Ti talán eltartanátok, mi?

Lagobe: Azt is beszéltek, hogy az osztrák császártól vaskorona-rendet kaptál. Talán csak nem akarod azt mondani, hogy a rendjelnek az elfogadása is vele jár a miniszteri állással?

Hiszen a rendjel elfogadása valóságos arculverése a szocializmus elveinek! Remélhetőleg lesz annyi eszed, hogy azt a kis cifraságot egy pár udvarias sor kíséretében visszaküldöd?

Millerand: Ugyan mi jut az eszedbe! Természetesen megtartom a vaskorona-rend nagykeresztjét, amelynek a birtokában állítólag még bárói méltóságot is kaphatok. S azután tudod mit? Most várom a fehér életfánt-rendet, amely följosít majd engem arra, hogy a sziamí király udvarában egy millió franknyi adósságot csináljak. Remélem továbbá, hogy megkapom majd az Annunziata-rendet, amelynek révén rokonságba kerülök az olasz királyi családhoz. Igen, és még egész sereg más rendjelet is várok! . . . Látod, a rendjeleket mindig csak az szídjá, akinek nincsen. Ha az ember a rendjelet a nyakába akasztja, akkor már nem bír tőle kiabálni . . . A politika olyan, mint a hegymászás. A dolgok egészen megváltoznak, ha a magasba emelkedik az ember. Nézd, például, ha én most meg akarnám látogatni az osztrák császárt, kénytelen volna nekem, a szocialista miniszternek, még egy magas rendjelet adni.

Lagobe: És ha én, az egyszerű szocialista meglátogatnám, mit kapnék?

Millerand: Nagyon valószínűleg szigorú rendjeletet kapnál, hogy huszonnégy óra alatt hagyd el az országát.

ját, fölseperedik s a fiából orvost, vagy ügyvédet, szóval doktort levelez az egyetemen. Ki tudja, Lada Froim unokájából nem lesz-e Lórántffy valaha? Amilyen világot élünk, könnyen megeshetik.

A kormány igen okosan tenné, ha ahelyett, hogy az ellenzékét vádolja meddő tudótornával, miadatt maga provokálja erőszakosságával a szóbarczot — most is — módot nyujtana a lekötött kezű igazságügyminiszternek, hogy szép javaslatait, köztük az uzsora elbírálására vonatkozó a Ház készsége hozzájárulásával törvénybe iktatná. Ha a hegyvidék uzsorásait kéréllhetlenül ki nem irtja a törvény, attól tartunk majd kiirtja őket a nép, amely vérszemet kapva a fölmentő ítéleteken, a maga kezdetleges lelki világában fökérdetlenül elvakul s az államgépezet számára egyszer s mindenkorra hasznavehetetlenül demoralizálódik.

Lukács expozéja.

Lukács László pénzügyminiszter pénteken vagy szombaton tartja meg expozéját a képviselőházban.

Az obstrukció vége.

— Budapesti tudós tónktól, —

Az olasz kereskedelmi szerződés elleni obstrukció véget ért. Mikor e sorokat írjuk a képviselőházban, *Lapp Zoltán* beszél és — nincs több szó.

A folyosón mindenkit az a kérdés foglalkoztat: mi lesz most? Mi lesz a házszabály-revizióval? Mikor indokolja Tisza indítványát?

Azt már biztosan beszéljük, hogy november 5-én fogja Tisza megindokolni az indítványt. De azt senki se tudja, hogy mi lesz azután. Ha az ellenzék megobstruálja a bizottság megalakulását is, vajjon mit fog tenni Tisza.

Előkelő kormánypárti képviselő ezt mondta:

— Mi nem tudunk semmit. Tisza a terveit nem szokta elárulni. Sejtelmem sincs róla, hogy mi a Tisza taktikája.

Egy másik képviselő úgy nyilatkozott, hogy Tisza addig nem akarja megindokolni indítványát, míg a pártban teljes egység nincs.

— Tehát igazak azok a hírek, amelyek egyenlenségről szólnak.

— Nem minden alap nélkül való. De nem olyan természetűek, hogy komoly számba vehetők volnának.

Igy beszélgetnek a folyosón, mindenki kíváncsi a történésekre és senki sem tud semmit.

ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, okt. 25.

Elnök: Perczel Dezső.

Következik az

olasz provizórium

folytatólagos tárgyalása.

Olasz Lajos: Az előtünk fekvő javaslattal a törvény megsértetett, ez már nem szorul bizonyításra.

1867. óta a kormányok mindig iparkodtak legalább a törvényes formát megtartani. A mostani kormány már rálepet a törvénysértés, a törvényüprás útjára és rendeltékkel, paten-

sekkel, alkotmányunk alaptörvényei szellemének homlokegyenest ellenkezőleg akar kormányozni.

Az ellenzék azzal vádolják, hogy obstruálnak, már pedig ez nem áll, mert végtelenül sajnálatos volna erre az ellenzékre, ha a nemzeti érdekek megvédéséért csak ilyen akciót tudna kifejteni. Az obstrukció meg lesz, ha a kormány az ő mindenre kapható többségével még tovább is ezen az uton fog haladni.

Szilágyi Dezsőre hivatkoztak, hogy már ő is szerette volna a házszabályokat módosítani. Ez nem igaz. Szólónak maga Szilágyi mondta: örködjetek, vigyázzatok, legyetek résen és semmit se házszabályrevízióba ne menjetek bele, mert akkor nem lesz már fegyveretek megvédeni az ország jogát és ha a mindenre kapható többség élére egy kapaszködő, hatalomra vágyó férfi kerül, akkor vége a magyar nemzeti létnek, a magyar önállóságnak. Fel is szólította a szónokot, hogy ha csak negyven embert képes lesz összehozni, készséggel áll e párt élére.

Tisza István gróf miniszterelnöknek csak akkor szerelt le az ellenzék, midőn a miniszterelnök megígérte, hogy a választói jogot ki fogja terjeszteni. A miniszterelnök most mégis választásokkal fenyegetődik, a nélkül, hogy ígéretét beváltotta volna. Nem is fogja beváltani soha, mert olyan többséget akar, amely tehetetlen báb legyen az ő kezében. A javaslatot nem fogadja el, hanem csatlakozik Krasznay határozati javaslatához.

Kossuth Ferencz: Mi teljesen át vagyunk hatva a napirenden levő törvényjavaslat fontosságától, és mi is óhajtjuk köztünk és az Olaszország közti jó viszonyt, aminek fentartására törekszünk is. A szónokoknak azon állításai, hogy a szerződés kedvezőbb Ausztriára nézve, mint Magyarországra, valóságnak bizonyul ha a szerződés egyes tételit tüzetesebb vizsgálat alá vesszük. Visszautasítja azt a feltevést is, mintha a paktumnak törvényerőt akarna a 48-as párt tulajdonítani, de annyi bizonyos, hogy Széll Kálmán mint homo regis kötötte ezt a pártközi megállapodást a király előzetes tudtával és beleegyezésével. A párt tehát az erkölcsi kötelezettség folytán tartja meg a paktumot. (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Akkoriban Széll csak a megbízott volt, a megbízó maga a király volt, amit Széll egy régebbi beszédéből bizonyít, a melyben elismeri Széll, hogy a király jóváhagyta a hozott megállapodásokat. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Az sem áll, hogy a 48-as párt csak azért küzdene a jelen javaslat ellen, mintha az olasz szerződést föltétlenül rossznak tartaná. Kijelenti azonban, hogy nincs az az előnyös szerződés, amelyet helyeselni lehetne, ha törvénysértéssel jött létre.

Kubik Béla: Ballagi mindent helyesel.

Ballagi Géza: Mit akar tőlem?

Kubik Béla: Hisz a fejét rázta.

Ballagi Géza: A saját vezére czáfol rá.

Kubik Béla: Az tetszett ugy-e, mikor a javaslatot dicsérette?

Elnök: Itt semmiféle felelgetésnek helye nincs.

Kossuth Ferencz: A kormány azt mondja, hogy vis major folytán követte el a törvénysértést.

(Az első emeleti karzatról a kormánypártra egy csomó nyomtatványt dobnak le. Nagy zaj.)

Elnök: Az ilyen gyerékes csíny nem zavarhatja a tanácskozás menetét, az a Ház tekintélyén és méltóságán alul volna.

Kossuth Ferencz: Fel attól, hogy az a precedens arra fog vezetni, hogy minden külállammal kötendő szerződést szintén törvényellenes uton fog a kormány megkötöni. Kérdi, mi biztosítékunk van arra, hogyha Magyarország önállólag fölakarja majd bontani az olasz ideiglenes szerződést, ezt meg is tehesse? Az igen nagy sérelem, hogy a szerződés felmondását esetlegesen Ausztria jóváhagyásától teszi függővé Olaszország. (Helyeslés a szélsőbalon.) Furesának találja azt, hogy az ideiglenes szerződést „declaration”-nak nevezik, holott erre

meg van a megfelelő francia elnevezés, aztán kifogásolja, hogy a szerződés szövegében az elején az áll, hogy aláíratott, bár végén kézzel van szó. Érdekes az a rész is benne, amely azt mondja, hogy a kereskedelmi szerződés s nem tervezet teljesen bevégeztetett, ez a két kitétel arra enged következtetni, mert egy régebbi ismeretlen szerződésre történik hivatkozás, amelyben végleges szerződés köttetett. Határozati javaslatot nyújt be, hogy a kormány terjessze a képviselőház elé a végleges szerződés szövegét. (Zajos taps és eljenzés a szélsőbaloldalon.)

Tisza István miniszterelnök: Az olasz és a magyar kormány ígéretet tett egymásnak, hogy a végleges szerződés megállapodásait titokban tartják mindaddig, míg a többi államokkal meg nem kötötték a szerződés.

Polányi Géza: Az olasz miniszter és az olasz képviselőház őszinték tudtak lenni országunkkal szemben.

Tisza István miniszterelnök: Jobbnak tartja erre a közbejöttásra nem válaszolni. A szerződésben a szavaknak nem nyelvtani, hanem nemzetközi érintkezésben technikai értelme van. Akik a szerződés megkötésénél tárgyaltak, azok alá is írják. Sajnálja, hogy Kossuth újra fölemelte és kétségbe vonta, hogy Magyarország önállóan is Ausztriától függetlenül felmondhatja a szerződést. A híres 1899. XXX. t-cz. világosan megállapítja a reciprocitást a két állam között. Nem tagadja, hogy a kormány túltette magát 1899. XXX. t-czikken.

Attér azután a törvénysértésre. Nem megy bele a vitába. Tegyük fel, hogy csakugyan törvénysértés. Akkor két út van a törvényhozás előtt: megadja a fölmentvényt a kormánynak a sértésért, vagy rosszsalását fejezi ki s vád alá helyezi. (Zaj a balon.) Az ellen, pedig, hogy az 1899. XXX. t-czikket nem lehet megváltoztatni, Nagy Ferenczre hivatkozik, akinek álláspontját magáévá teszi. Mondják, hogy a törvény megváltoztatása is törvénysértés, mert azt csak a pártok paktumával lehet megváltoztatni.

Lehetséges-e ilyet mondani? Hát ha a ház egy törvényt megváltoztat az törvénysértés? Nem változtat hát meg a ház minden törvényt? E tekintetben az angol parlamentre szóló humoros szálló igéje a legtalálóbb, mely így szól: az angol parlament mindent megváltoztathat a világon, csak épen a férfiból nem csinálhat nőt s a nőből férfit. (Derűtség.) Ez a javaslat a közérdeket szolgálja s ezért újból ajánlja elfogadását. (Helyeslés jobbról.)

Öt perc szünet.

Szünet után

Lapp Zoltán: Beszéde elején a szeméret a miniszterelnöknek, hogy a terített asztal mellől üzenget a parlamentnek. A törvényjavaslatnak, mely a Bánffy féle felizgatott választások korszakában született, már a születése is törvénytelen volt. Magyarország legvitálisabb érdeké az önálló magyar vámtarület felállítás. Tisza István második Kolonics, a ki tönkre akarja tenni Magyarországot.

Ülés vége 2 órakor.

A keletázsiai háború.

Cherbourg, október 25. Négy orosz torpedónaszád és szállítóközös, amelyek a balú hajóhad első hajórajának elindulása után itt maradtak, tegnap este folytatták útjukat.

Edvárd király és az orosz hajóraj áldozatai.

London, okt. 25. (Reuter.) Edvárd király a hulli polgármesternek 200 guineát küldött az orosz hajóraj áldozatai számára. A polgármester a város nevében táviratot intézett Ballour miniszterelnökhöz, melyben arra kéri, hogy vegyenek teljes elégtételt és gondoskodjanak arról, hogy újabb orosz tuikapások ne történjenek. A miniszterelnök azt felelte, hogy teljes bizalommal lehetnek a kormány eljárása felől.

Ujabb lövések.

London, okt. 25. A Daily Chronicle jelenti Portsmouthból: Tegnap este a tenger felől

mintegy 25 mérföldnyi távolságból újból ágyútüzet hallottak. Éjfél körül kiindult az admirális egy vontatóhajója. A tüzelés nagy izgatottságot keltett, de azt hiszik, hogy az orosz hajóhad jelzőlövéseket váltott és ködlövéseket tett.

A japán hadi kölcsön.

London, okt. 25. A Standardnak jelentik Tokióból tegnapról: A harmadik japán hadi kölcsön összegét, bár a jegyzési íveket csak nyolcz nap múlva adják ki, már a tokiói jegyzésekkel is bőségesen fedezve van.

Ostromolt város.

London, okt. 25. A Daily Telegraph arról értesül Tangerből, hogy a helyzet Laracheben igen komoly. A várost kabilok ostromolják. Hír szerint az ott lévő európaiak Tangerbe fordultak katonai segítségért.

Az angolok elégtételt követelnek.

London, okt. 25. Az egész országban leirihatalan a felháborodás az orosz hajóhad garázdálkodása miatt. Egyes lapok az eseményt Anglia arczulesapásának és meggyalázásának mondják. Követelik, hogy a legmesszebbmenő elégtételt vegyék a hulli undok cselekedetért, hogy Oroszországnak örökre elmenjen a kedve hasonló szemtelenségtől.

London, okt. 25. Landsdowne márkülgyminiszter ma kihallgatáson volt a királynál, mivel körül-belül egy óra hosszáig értekezett. A Benckendorf gróf orosz nagykövettel való tanácskozás elmaradt. A minisztertanács még a mai napon összeül, hogy az elégtételadás módjait felett határozzon.

Pétervár, okt. 25. Rosdesztvenszky herceget, a balti flotta parancsnokát a mai napon visszahívták.

Egy szemtanu elbeszélése.

London, okt. 25. Peaher kapitány a következőképp mondta el az esetet: Péntek éjjel a 40 hajóból álló flottát az északi tengerbe küldtem. Kódos idő volt. A hajórajunk szét volt szórva.

Éjjel 11—12 óra közt a hajóhad parancsnoka rakettával jelezte, hogy a hajók elindultak. Rögtön ezután egy csomó hajót láttunk, amelyről megtudtuk, hogy a balti hajórajhoz tartoznak. A hadihajók jelet váltottak egymással. Hirtelen azonban az egyik bárka lövöldözni kezdett a közelében álló hajónkra. Eleinte vaktöltésnek hittük.

Nemsokára azonban megtudtuk, hogy nem vaktöltések, hanem igazi lövésekkel tüzeltek reánk. Nagy zavar támadt. Az irtózatosságot tűz felőráig tartott. Egy pár bárkánkat gránát is talált.

A legsúlyosabban sérült hajó a »Grane«. A kapitánynak a fejét vitte el egy golyó, egy másiknak megrepedt a koponyája. Az egész személyzet megebesült. Több hajó sülyedni kezdett, úgy hogy a mentőcsónakokat le kellett engedniök. Iszonyu látványt nyújtottak a hajófedelzetek. Peaher kapitány sirt, a mikor a borzalmas esetre visszagondolt. Az itteni hivatalos körök nagyon komolyan tartják a helyzetet.

Anglia állásfoglalása.

Budapest, okt. 25. (Saj. tud. táv.) Londonból jelentik, hogy az angol kormány fenyves elégtételt követel a hulli merényletért az oroszoktól. A szokásos böcsanatkeréssel nem érik be, hanem követelik, hogy az orosz kormány gondoskodjon a szerencsétlenül jártakról s a támadás okozóit szigorúan megbüntessék.

Ha ezt Oroszország vonakodnék rögtön megtenni, úgy akkor Anglia kénytelen volna a bűnösök fölött ítéletet mondani. A Brit kormány nem fogja elvárni, hogy az oroszok halasztgassák a

Angol-Orosz konfliktus.

Budapest, okt. 25. (Saj. tud. táv.) Ha az orosz kormány 24 óra alatt nem fogja elcsapni a bűnös tengerészlisztekét és nem teljesíti Anglia kívánságait, akkor a gibraltári flottának rendeletet adnak, hogy vágja el az oroszok balti flottájának útját. Ha ez bekövetkezik, akkor Oroszország veszve van.

Az orosz kormány nyilatkozata.

Budapest, október 25. (Saj. tud. táv.) Az orosz kormány kijelentette, hogy a hulli szerencsétlenség jövőjéről fényesen fog gondoskodni. A kormány semmi áldozattól sem zárkózik el, amivel helyre igazíthatja a balti flotta meggondolatlan támadását.

Elsülyesztett hajó.

Budapest, okt. 25. (Saj. tud. táv.) Port-Arturból jelentik, hogy ma egy élelmszert szállító hajó a kikötő előtt sülyedni kezdett. Kiderült, hogy a hajót megfúrtak és azért sülyedt el. A merénylet elkövetésével egy angol gyanúsítanak, a ki bosszul akart állni az oroszokon a hulli kegyellenségükért. Az elsülyesztett hajón 2 millió 400 ezer forint áru élelmszert volt.

Tüntetés a londoni orosz nagykövet ellen.

Budapest, október 25. (Saj. tud. táv.) Londonból sürgönyzik, hogy itt ma a kocsiára szálló angol nagykövet ellen tüntetést rendezett az utca népe. A tüntetésre a hulli eset adott okot. A nép fűtyölt, abezugolt s a nagy zajtól megbokrosodtak a nagykövet hintójába fogott lovak. A szorongatott nagykövetet a hatóság vette védelmébe.

Felrobbantott naszád.

Budapest, október 25. (Saj. tud. táv.) Csifuból jelentik, hogy egy orosz ágyúnaszád belentközött egy aknába és fölrobbant. A hajó személyzete életét veszítette.

Szünet.

Budapest, október 25. (Saj. tud. táv.) Pétervárról érkezett hírek szerint Kuropatkin tábornok jelentése szerint ma nem volt semmi ütközet.

Port-Arthur ostroma.

Budapest, okt. 25. (Saj. tud. táv.) Londonból érkezett jelentések szerint a japánok észrevették, hogy Port-Arthur védelmezői között orosz katona ruhába öltözött kinaiak is vannak. A japánok azzal fenyegetik a kinaikat, hogy ha a várban találják őket, kivégzik mindegyiket. Port-Arthur ostroma most sokkal nagyobb és elkeseredettebb mint régen.

UJDONSÁGOK.

* **A drágasági pótlék jóvá van hagyva.** A városi tisztviselők részére, tekintettel a nehézmegélhetési viszonyokra, Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága fizetésük 8 $\frac{1}{2}$ -ának megfelelő drágasági pótlékot szavazott meg. A belügyminiszter a közgyűlés ezen határozatát jóváhagyta. Bizony a drágaság nagyon is megvan, s ráfér minden tisztviselőre a pótlék. Egy

azonban némi meglepetést fog bizonyára okozni a városatyák egy részénél. Ez pedig az, hogy az így megszavazott összeg 38 ezer koronánál nagyobb összegre rug. Hiszünk, hogy ezt is megbírja a város és nem lesz belőle semmi bonyodalom, de tanács nem járt ennél a kérdésnél nyiltan, mert mikor a pénzügyi szakbizottság a 2000 korona fizetésén aluli tisztviselők részére 25,000 korona megszavazását javasolta a tanács azzal kérte a drágasági pótlék kiterjesztését az összes tisztviselőkre, hogy ez a különbözet alig tesz ki 2—3 ezer koronát. Most aztán kitűnik, hogy 13 ezer korona többletről van szó. Azt hiszünk, hogy előre tudva az összeg nagyságát, így is megszavazta volna a közgyűlés a drágasági pótlékot. S ez az eljárás nyiltabb, egyenesebb s a tanácshoz méltóbb lett volna.

* **Uj doktor.** Hetko Valér, az ujvárosi gör. kath. hitközség népszerű káplánját a napokban avatták kánonjogi doctorrá a budapesti egyetemen. Gratulálunk az új doctornek, aki szépirodalmi dolgozataival is igen szép tehetségnek adta jelét s kinek működéséhez jogos igényeket tűz a magyar irodalom is.

* Pályázat Nagyvárad városánál.

Máskus István városi fogalmazó járási számvevővé neveztetvén ki, Nagyvárad városánál elfoglalt fogalmazói állásáról lemondott. Az így megüresedett állást a november havi közgyűlésen töltik be. A pályázatot már kiírták. A kérvények november hó 5-ig bezárólag nyújtandók be a polgármesteri hivatalban.

* Elkészt felhívás.

Biharvármegye jövő évi legtöbb adót fizetőinek névjegyzékét most állítják össze, illetve a névjegyzék ellen beadott felebbezéseket most bírálják el. Feldmann Jakab köröstarjáni lakos szeretne virilis lenni, de nem vették fel a névjegyzékbe. Tegnap felebbezést adott be, amelyben pótlólag kéri felvételét a névjegyzékbe. A felebbezés elkészt s így Feldmann Jakab aligha lesz megyei virilis a jövő évben.

* A vadházasság vége.

Az erkölcs-telen életnek mindig rossz a vége. Ahol nincs Isten áldása, ott nincs boldogság sem. *Sánta* Zsófia kisszántói lakos már régebb idő óta vadházasságban élt *Tóth* Imrével. Eleinte boldogok voltak, de később annyira meggyűlölte *Tóth* az asszonyát, hogy üldözni kezdte. Mindennapos volt a czivódás és veszekedés házuknál. A múlt héten — csütörtökön — *Tóth* ismét nagyon megverte a házastársát. Az asszonyt ez annyira elkésztette, hogy tegnap délelőtt gyufaoldatot ivott. A maró mérge annyira összeégette az öngyilkos asszony belső részét, hogy mire az orvosi segítség megérkezett, már halott volt.

* Uj vasut Nagyváradtól Tenkéig.

Már említettük, hogy egy budapesti ügyvéd előmunkálatai engedélyt kért egy helyi érdekű gőzüzemű vasutvonal építésére, amely Nagyváradról, a Teleky-utca végéről kiindulva, az össi-i vasut állomás érintésével Tenkéig futna. Ezen új vasutvonal által Tenke és vidéke egyenesebb összeköttetésbe jutna Nagyváraddal, mint a mostani hollód—kötgyáni vonal által. Ez utóbbi vasut ugyanis inkább Gyula felé irányítja Biharvármegye délvidékéről a forgalmat. A kérvényező tegnap Nagyváradon járt, hogy a vármegyénél és Nagyvárad városánál puhatolódzon, minő fogadtatásra talál a törvényhatóságoknál az új vasut eszméje. Azt hiszünk, hogy az előmunkálatai engedély ellen alig ha tesznek kifogást, annál inkább, mert Hieronymi miniszter különben is nagy előszeretettel utazik a vizinálisokban.

* **Diszes esküvő.** *Lőrinczy* Rezső vármegyei tisztviselő tegnap délután tartotta esküvőjét özv. nyíri *Szabó* Józsefné szül. Balásházy Emma urnő bájos és művelt leányával Irénkével az újvárosi ev. ref. templomban. Tanuként Draveczky Mihály Fonciere biztosító-intézet titkára és Molnár Béla csokalyi körjegyző szerepeltek. Az új párt *Sulyok* István esperes eskette. A templomban nagy és előkelő közönség volt jelen. Koszoruspárok voltak: Szabó Berta — Szép Mihály, Mező Ilonka — Derzsi Gyula, Balásházy Irma — Magyar Mihály, Lőrinczy Angyalika — Fehér József. Esküvő után gazdag nászlakoma volt, amelyen az örömszülőkön kívül résztvettek Balásházy József és János, Mező Jenő földbirtokosok, Balásházy Szigmond állomástönök, Tapfer Márton kir. kulturfőmérnök, özv. Balásházy Kálmánné, Draveczky Mihály bizt. titkár és neje Molnár Béla körjegyző és neje, Májercsik Ferencz és neje és Nyillas Frigyes és neje stb.

* **Incidens a Ház karzatán.** A képviselőház tegnapi ülésén a déli órákban a karzatról nyomtatott lapokat dobott le valaki. A szokatlan dolog nagy feltűnést keltett. Az illetőt kivezetették a karzatról s a rendőrségnek átadták, ahol gróf Buttler Jánosnak igazolta magát. A röpíratban gróf Buttler elmondja, hogy a Magyarországra 1809-ben Bajorországból, bevándorolt gróf Buttler János oly hagyatéki iratot szentesített, mely minden harmincz évben felbontandó. Midőn Lajos nevű testvérbátyja nagyatyai és atyai örökségét követelte a magyar főrendiháztól, mely az okiratot őrizi, gondoskodott róla, hogy többé törvényes jussát ne követelhesse. Ez 1873-ban történt. Azóta Buttler Lajos eltűnt. 1901-ben arról értesült, hogy a hivatalos lap azt közli, hogy a gróf Buttler családban a bevándorolt János gróf elhunytával magvaszakadás állott be. Ő tagadta a magvaszakadást és kérte a hagyatéki okiratok felbontását, de hiába, kérését nem teljesítették. Azért fordult tehát a képviselőházhoz, segítséget igáz ügyében.

* **A nagypiacz-téri feladási állomás.** A nagypiacz téri kereskedők azon kérelemmel járultak Nagyvárad városához, hogy a közuti vasutnak a Nagypiacz-téren levő állomásának további fenntartását a villamos vasut kiépítése után is engedélyezze a mostani helyén Nagyvárad városa. A város törvényhatósági bizottsága azonban a kérelmet elutasította. A belügyminiszter a közgyűlés ezen határozatát, az ellene beadott felelkezés daczára jóváhagyta. Így a villamos vasut kiépítése után a közuti vasut által elfoglalt terület felszabadul s az új teher feladási állomást a régi sertés vásártérre építik. Mint értesülünk, az új feladó állomás építéséhez nem sokára hozzáfognak.

* **Meglopott hivatalnok.** A rendőri sajtóiroda szenzációi között leggyakoribb a lopás. Nem mulik el nap a nélkül, hogy itt vagy ott ne operálnának egyes gazemberek, szakmájukban kiváló zseniálitással. Tegnap is *Just* Károly takarékpénztári hivatalnok Koronauceza lakásából loptak el — eddig még ismeretlen tettesek — kétszázötven koronát. Az esetről a káros jelentést tett a rendőrségnek, mely a nyomozás során megállapította, hogy a tolvajlást a házi viszonyokkal ismerős gonosztevők követhették el. A rendőrség széleskörű nyomozást indított a tettesek kézrekerítésére.

* **Skebelev Kuropatkinról.** Kuropatkin tábornok tudvalevőleg az orosz-török háboruban Skebelev tábornok hadsegédje volt. Hogy Skebelev, hogy gondolkozott az akkori hadsegéd-ről, azt egy 20 év előt irt levél bizonyítja: Kuropatkin, habár még fiatal, teljesen tapasztalt vezér. Hidegvérű, nyugodt lelkiismeretes tiszt. Jól bánik embereivel és pontosan tanítja

őket kötelességükre. Oly erős szervezetű, hogy hosszabb ideig kibírja a fáradságokat. Éjjelnappal szakadatlanul dolgozik. Nagy és komoly ügyekben nyugodtan dönt. Annál tüzesebb és melegebb, ha a döntő pillanat következik és becsületét meg kell védeni. Ilyen tulajdonságok praedestinálják a fiatal hadsegédet elsőrangú vezérré.

* **Magántisztviselők szervezkedése.** A magántisztviselők készülnek a városi választásokra s azon vannak, hogy jelöltjeik bejuszanak a törvényhatósági bizottságba. Ma, szerdán ugyancsak a választás ügyében nagyobb értekezlet lesz a kör Füchsl-palotában levő helyiségében.

* **Leleplezett jósnő.** *Majláth* Károlyné született *Sínka* Anna radnóti illetőségű 41 éves helynélküli cseléd nyolcz hónap óta Nagyváradon Kolozsvári-utca 35. szám alatt *Balogh* Józsefné néven tartózkodik és mint kuruzsló, kártyajós és ráolvasónő meglehetősen élénk forgalmat csinál. Ügyfelei közül *Friedman* Sámuel szobafestő neje, hogy beteg férjét meggyógyítsa husz korona pénzt és egy ágyat adott neki. Azonban a nyert orvos-szer nem gyógyította meg férjét, sőt betegébbé tette. Ugyancsak *Stern* Gottliebne azért, hogy házbérrel adós és megszökött lakóitól a pénzt visszavarázsolja 8 korona pénzt adott apránként neki és egy kővér libát. Minthogy a pénz csak nem akart visszavarázsolódní, Sterné visszakövetelte pénzét. Mire a kuruzslónő azzal fenyegette, hogy betegséget olvas reá. Sterné ezt hiszi is, mindamellett panaszt emelt ő is és a másik is, sőt többen már a kuruzslónő ellen. A mai napon a panasza *Kemény* Ignác rendőrbiztos megjelent Majlátnénál és házkutatást tartott nála. Elkobozott tőle egy csomag fű-féle orvosszert és egy csomag jóvendőlő kártyát. A rendőrség kitiltotta a kuruzslónőt Nagyvárad területéről és három napon belül el is fogja távolítani őt.

* **Tolvaj mészáros segédek.** Réti József rendőrszakaszvezető tegnap délelőtt a Kolozsvári-utczán igazolásra hívott fel egy gyanus alakot, ki egy zsák hust cipelt. Ez ember elmondotta, hogy Golgye Vaszalnak hívják. nagykerpesti illetőségű napszámos és hogy a hust Huszka Ferencz mészáros segéd küldi Barta József Kolozsvári-utca 37. szám alatt lakó hentesnek. Csakhamar megtudta azonban a rendőrség, hogy a hus lopott, és pedig nevezett mészáros segéd Barczeg Gyula nevű társával gazdájuktól: Oláh Ferencztől loptak. Oláh elmondotta a rendőrségen, hogy körülbelül 300 koronára tehető a kár, melyet neki a két hűtlen segédje többszöri lopásuk révén okozhatott, — megbüntetésüket azonban nem kívánja. A rendőrség nyomban elkobozta a 24 és fél klg. hust Bartától s orgazdaság miatt folyamatba tette ellene az eljárást.

* **Dráma az országuton.** Vakmerő kegyetlenséggel véghez vitt rablógyilkossági merénylet történt vasárnap hajnalban a beregmegeyi Verecke és Szolyva közötti országuton. Herschkovits Simon vereckei lakos, marhakereskedő kora hajnalban elindult hazulról, hogy a szolyvai vasuti állomáshoz érjen, ahonnan vonaton akart tovább menni vásárra. Herschkovics már szombaton elmondta néhány embernek, hogy másnap vásárra készül és sok pénzt vett magához. Paraszkin György és Paraszkin Miklós ruthén parasztok megtudták, hogy Herschkovics Simonnal pénz van, elhatározták hogy megrabolják. A két ember még az éj folyamán lesbe állott a Szolyva felé vezető út mellett. Hajnalban pillantották meg a közeledő Herschkovitsot. Ugy tettek, mintha ők is a vasúthoz igyekeznének. Alig haladt a három ember néhány száz lépést együtt, amikor Paraszkin Miklós a kiszemelt áldozat háta mögé került s egy hosszú, élesre fent késsel hátulról ledöfte Herschkovitsot, aki összeesett és rövid vonaglás után meghalt. A két gyilkos ezután kirabolta az áldozatot s hogy a gyanút elhárítsák, a holttestet bevonsozták az erdőbe s ott egy fára felakasztották. A helyszínen megjelent hatóságok csakhamar megállapí-

tották, hogy gyilkosság történt, mire a gyilkosok is csakhamar előkerültek a két Paraszkin testvér személyében, kiknél az elrabolt pénzt is megtalálták. A gyilkosokat letartóztatták.

* **Ellopott apró jószágok.** *Klein* Albert szikvizgyári alkalmazott, Kolozsvári-utca 24. szám alatt levő fásszinjéből az éjszaka elemelték öt csirkét és 2 korona értékű tüzi fát. Nyomozás folyamatban.

* **Eltűnt cselédleány.** *Tóth* Józsefné esökmői lakos bejelentette a rendőrségen hogy *Erzsébet* nevű 15 éves leánya aki cselédkönyv híján, jegyzői személyleírás alapján *Keledi* József ügyvédhez szolgálatba szegődött három napi szolgálat után tegnap összeszedte motyóját, eltávozott gazdájától. Azóta ismeretlen holléte. Ággódó anyja ez uton kér hirt eltűnt leánya felől.

* **Elveszett** ma délben a kishíd főtől az Olaszii plébánia templomig egy kis női aczélszab óra. Ki hirt ad róla 4 korona jutalmat kap a rendőrségen.

Az ujonnan átalakított

és megnagyobbított áruházamban
Egy pár női (kalucsni) sár cipő
2 kor. 40 fill.
Egy pár finom férfi sár cipő
dupla kéreg és dupla talppal
4 koronaért

— egyedül —

REICHARD áruhaza
czégnél Főutczán kapható.

Ugyanott raktáron vannak
már a legdivatosabb
őszi és téli KALAPOK,
eredeti AMERIKAI CZIPOK, téli
KESZTYÜK, alsó ruhák és férfi
FEHERNEMUEK
melyek szintén legolcsóbb
árban árusíttatnak.

REICHARD-áruhaza

Fő-utca.

x **Van szerencsém** a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy a körösparti vendéglőmben, melyet a mai kor igényeinek teljesen megfelelőleg rendeztem be, **ma hurka estélyt rendezek** jó ételekről és kitűnő italokról gondoskodva van. Minden este elsőrendő cigány zene, friss csapolású Dréher sör, zóna reggelik, hideg és meleg ételek minden időben pontos kiszolgálás és olcsó árak mellett kaphatók. Nyári és téli kényelmes fedett helyiségeim módot nyújtanak a legkényesebb igényeket kielégítenem. Midőn ezt a n. é. közönségnek b. tudomására hozom azon szerény óhajomnak adok kifejezést, hogy ugy mint a jelenben, a jövőben is minél számosabb b. látogatósaikkal engem továbbra is megtisztelni sziveskedjenek. Kiváló tisztelettel *Szabó Gyula*, vendéglős. Abonensek felvételnek.

x **Sirkoszoruk** legszebb kivitelben nagy választékban, a legolcsóbban beszerezhetőek *Cziller Imre* áruházában Olaszii fő-utca; fiók üzlet Szt-László-tér. 911.

x **Ritka szerencse.** A m. kir. osztálysorsjáték hétfői húzásán nagy szerencsében részesültek a 98924 számú sorsjegy tulajdosai. Ugyanis ez a szám, melyet Schulze Vilmos osztálysorsjegy főelárusítónál (Bpest, Régi-posta u. 6.) vettek nyerte a 600.000 kor. jutalomdíjat. A következő sorsjáték e szerencsés főelárusítónál, egész 12 k. fél 6 k. nyolczad 1.50 koronáért.

IRODALOM.

Jogbölcsészet.

Írta: Dr. Somló Bódog. Pozsony. — Ez a rövidke kis füzet a Stampel-féle Tudományos Zsebkönyvtár 75. számú kiadványa.

Mondhatom, tetszetős, meggyerő a megjelenési alakja. Az ember szívesen veszi kezébe. Lám, okosak »a világ fiait.« Tudják, hogy a ruha sokat tesz; ez ma a jó fogadtatás első kelléke. Nagyon ajánlom, mint eszközt a »világosság« fiainak.

De nézzük, mit rejt a ruha. Hát bizony sivár a tartalom. A szellemet értem, mely a füzetet átlengeti. És fő a szellem. A részletkérdéseket ebből ítélhetjük meg.

Szól a jogbölcsészet tárgyáról, módszeréről, segédtudományairól. Ismerteti a társadalomtudományi materializmus jogbölcsészetét, megtoldva ennek rövid kritikájával. Előadja a jogfejlődés alaptörvényét! Majd értekezik az emberi alapjogok tanáról, különösen kiterjeszkedve a természetjogászok tanítására s Spenczer elméletére. A végén különösebben szemügyre veszi a büntetőjogot.

A munkácska azok szellemére vall, kik az újabb tudományoz atheizmus módszerét követve (Darwin Spenczer) a jogszokásokat és jogeszméket általában egy tényleges eredményt az általában hasznos alapján az emberi fejlődésből vezetik le, mihez képest a jognak más irány-szabálya nincs, mint az utilitarizmus. Hogy ő a természetjogról mitsem tud, mitsem akar tudni, nyilvánvaló, sőt tiltakozik ellene. »A jog nem holmi (sic) különálló eszmék birodalmába tartozik.« Érti a holmi különálló eszmék alatt természeti jogi rendnek az ész által felismert eszmét. A jog a társadalmi élet produktuma. (5. l.). A társadalmi szervezetnek minden része egyformán emberi alkotás (23. l.). Tehát a jog is. Hogy aztán a jogi rendek kötőerejét honnan tudná leszármaztatni, bajos elképzelni. Nem is próbálja meg. Pedig ez sarkalatos pontja a jogbölcsészetnek. Honnan van, hogy nekem követeléseim vannak másokkal szemben s ismét másoknak velem szemben? Honnan, hogy nekem mást megkárosítani nem szabad s viszont másnak sem engem? Hic Rhodus, hic salta! Merő emberi produktum erre magában nem képes. Egy szeg, egy sarkpont kell ide, melyre nyugtatjuk a jogi rendet, emberi alkotásaival egyetemben, mert ezek is annyiban kötők, amennyiben azon a szegen lógnak. Ezt a szeget mi hívjuk Istennek, a »tudomány« sohasem fogja akarni észrevenni? Ezt elvetvén, igazán nem marad más hátra, mint hogy mondtuk a szerzővel, hogy »a jog kényszerrel biztosított összműködés másokkal.« (25. l.). Hát az emberek székérbe fogott lovak vagy juhnyáj? Ezeknek összműködése is kényszerrel biztosított összműködés. Igazán, ilyenekkel a tudomány önmagát alacsonyítja le.

Különbén a szerző itt nem a maga felfogásával lép fel, hanem Pikler Gyulának eszméit adja elő. A jog iménti meghatározása is Pikleré. Hogy a már hírhedt vált férfinak bölcselkedéséről mit tartsunk, ország-világ előtt ismeretes dolog. A jog keletkezése és fejlődése az értelem terméke, amennyiben a jognak minden neme annak belátása folytán jött létre, hogy ez minden szükségleteinek kielégítését megkönnyíti, s változik aszerint, amint gyarapodnak ismereteink arra nézve, hogy miként elégíthetjük ki szükségleteinket legjobban. Heyles. A jogalkotásban s fejlődésben az értelem a főtenyező a szükségletek megfigyelése alapján; de kérdem, az ész önmagában állapíthat-e már jogot? Van-e neki, mint ilyennek, felhatalmazása? Autonomice járhat-e el a funkciójában, minden irányszabály nélkül, kivéve azt, melyet a szükségletet felismerése kiszab? Minden kérdésünk egy-egy tagadó válasz, mely arra kényszerít, hogy egy normirozó tényező után nézzünk, mely minden jogra igényt tartó intézkedésnek, az egész pozitív jogrendnek változhatatlan alapja legyen. A pozitív jogot megelőző természeti törvény nélkül és egy eredeti független jogforrás nélkül semmiféle jog nem lehet-

séges, vagy pedig minden jog közönséges erőszak, az erősebb önkénye a gyöngye felett Ezekről az alapvető kérdésekről hallgat a modern jogbölcsészet. Pedig a bölcsélet fogalma maga, mint a dolgok, az intézményeknek okaikban, alapjaikban való kutatásának a tudománya, indíthatná őket erre. Persze könnyebb holmi lélektani felszínes vizsgálódásokkal pótolni a magot, a tartalmat. Ilyen a Pikler-Somló-féle jogbölcsészet is.

El nem fogadván a természetjogot, nem csoda, ha semmit sem akar tudni az ugynevezett »ősjogokról«, »emberjogokról.« Az emberjogokat ugyan jórészt még ma is vallják az emberek, mint elidegeníthetetlen ősjogokat, de már a tudomány meghaladta ezt az álláspontot. Igen, mert elszakította a jogot a természetjogtól; innen a jogintézkedések ama tulkapásai manapság, melyek sértik az egyén, család s más intézmények veleszületett, mondjuk ki, természeti jogait.

Bár némi kifogásokkal, mégis a legszélsőbb fokig védelmébe veszi a történelmi materializmust, mely nem más, mint az anyagelviségnek átvétele s alkalmazása a szociális élet minden terén. »Minden társadalmi jelenség nem más, mint a létért való küzdelemnek egy nyilvánulása.« »A szociális eszmék, az ideálok csak visszatükröződései a gazdasági törekvéseknek, ezek minden társadalmi alapzatát képező és jellegét meghatározó tényemények.«

Ime, mily rut visszacsús a magában helyes közmondással: »primum vivere, dein philosophari.« A vallás, a tudomány, az erkölcs s maga a jog is csupán csak az oekonomia visszatükröződései? Azért mert a megélhetés befolyásolja eszméinket, mindjárt meghatározza, alapítja is azokat? A történelmi materializmust védelmezni a fatalizmus vádjá ellen, egyszerűen hű törekvésnek tartjuk.

Ezek után előre is gondolhatjuk, milyen lehet Somlónak, illetve Piklernek a büntetőjogi elmélete. Lévéen a jogosnak és jogtalanak mértéke a hasznos, a büntetett oly jogsértés, a melyet büntetni hasznos. Ismét utilitarizmus, mely semmi közösséget nem ismer a jogrend erkölcsi a pjaival. Ami még inkább lesz nyilvánvalóvá, ha tekintetbe vesszük, hogy elméletükben az akarat szabadsága nem szerepel. Az akarat szabadsága látszólagos, »az akarat szabadságának hite téves.« Így természetesen a büntetőjogból kitöröltetik a bűnösség és a megtorlás fogalma, következésképp megtorló igazságszolgáltatásról szó sem lehet.

Hiszen »büntetjük az állatokat is anélkül, hogy nekik szabadakaratot tulajdonítanánk.« Köszönjük azt a bölcséletet, mely nem tud különbséget tenni azon büntetés között, melylyel embert sujtunk, s a között, melyet állatra mérünk. S midőn felhozzák az emberi közhit ellenvetését, »hogy ha az embernek nem a szabadakaratához kötik a büntetés lehetőségét, miért nem büntetik azokat is, akiket nem tartunk szabadakaratúknak?« — azt a nevetséges feleletet adják, hogy az emberek tényleg büntetik is őket. »A veszedelmes örültet elzárjuk, az pedig nem egyebé, mint büntetés.« Nem áll meg itt az ember esze!?! Annak a szegény, öntudatlan, akaratlan örültnek elzárása büntetés! Ilyen felfogás mellett a bíró nem a büntető, megtorló igazságszolgáltatás karja, hanem a preventív policzjának egyszerű tagja.

Őszintén szólva, a művecske jó oldaláról nem tudok mit mondani, bárhogy akarnám is. Őszintén sajnálom azonban a jogbölcsészet elfajulását. *Dr. Stuckner János.**

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szerda: Don Caesar. Színmű.

Csütörtök: Kis pajtás, vígjáték.

Péntek: A Kis császár új operett, itt először.

* Az »Egyetemes Kritikai Lapok« októberi füzetéből.

Szombat: A Kis császár.

Vasárnap: d. u. Simonyi óbester vígjáték; este: A sárga csikó népszínmű.

A kis pajtás vígjátékot holnap, csütörtökön adják a Szigligeti-Színházban negyedszer, ugyanazzal a kiosztással, mint a premieren.

A kis császár. Stoll és Pásztor új operettjének pénteken lesz a premierje a nagyváradi színházban. A főszerepeket: Garzó Adél, Aradi Aranka, Wlassák Vilma, T. Pogány J., Agnelly Irén, Horváth K., Bérczi, Rédei stb. játsszák. — A premierén jelen lesznek a darab szerzői is.

Radnótné. A színház igazgatója már megszerezte a budapesti Nemzeti Színház kintő, legutóbbi ujdonságának a jogát. A szerepeket szombaton kiosztotta az igazgató s a mű már legközelebb színre is kerül.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 26. Bérletszám 26. (páratlan.)

Ma, szerdán 1904. október 26-án:
színre kerül:

Don Caesar de Bazan.

Színmű.

HELYTARAK: Nagypáholy 14 koron, színmű és els. emeleti páholy 12 kor. Másodemelet páholy 8 kor. Zsolye 3 kor. Korszék 2 k r. 40 fill. Támlásszék, 2 kor. Értékvétele 1-ső sor 1 kor. 20 fill., középső 2-ik sor 1 kor. Értékvétele oldal 2-ik sor 80 fill. II. emeleti zártzék 60 fill. Földszinti állóhely 1 kor., díak és katonajegy földszintre 60 fill. Karzati állóhely 40 fill. Egy színlap 20 fill.

Jegyek előre válthatók a színház jobb oldalán, a bérhálzával szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénzárnál 7 órákor.

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók ma d. u. 3. órától 5-ig.

Kezdeté fél 8 órákor, vége 10 órákor.

Holnap, csütörtökön október hó 27-én:

A kis pajtás.

Vígjáték.

TANÜGY.

Tanítók rajztanfolyama. Van szerencsém a tanítók rajztanfolyamára jelentkezett tanulókat és hölgyeket értesíteni, hogy a mód-szerint előadásokat f. hó 27-én megkezdem. Az I. és II. osztályok tanmeneteit mindig a hó első és harmadik-, a III.—VI. osztályok tanmeneteit a hó második és negyedik csütörtöki napjain mutatom be.

Tekintettel az eddigi jelentkezők nagy számára, az oktatás sikerének biztosítása érdekében kérem a t. kartársakat, hogy a fentjelzett osztálybeosztáshoz lehetőleg alkalmazkodni és illetőleg az előadásokat az említett sorrendben látogatni sziveskedjenek. Nagyvár, 1904. okt. 25. *Szűcs Izsó* a tanfolyam vezetője.

Igazságszolgáltatás.

A margittai választás epilógusa.

Még 1902. június 25-én történt, mikor a szalaci kormánypárti szavazók hazatérőben voltak a margittai választásról, hogy G. Molnár József 48-as párti polgárt botokkal agyonütötték, mert az csufolta őket. Hogy kik voltak a tettesek, azt határozottan nem tudták megállapítani, mert a gyilkosság elkövetése után elvegyültek a tömegben s azután sem akadt ki felvilágosítást adott volna az ügyben.

A tett elkövetésével *Disznós* Józsefet, *Disznós* Pétert, *Tóth* Gábort, *Hallász* Mihályt és

Pintér Gábort gyanúsították, kiket perbe is fogott a kir. ügyészség.

Az érdekes ügyben tegnap tartotta meg a nagyváradi kir. törvényszék — már második ízben — a főtárgyalást Fassi Pál elnöke alatt.

A vádlottak tagadják a terhükre rótt cselekményt s a beidézett tanuk sem döntöttek meg a vádlottak állítását.

Dr. Dési Géza védő kéri a törvényszéket, hogy helyszíni tárgyalást tartsanak ez ügyben, mert csak így lehet igazságos ítéletet hozni.

Gáthy Bálint kir. alügyész magáévá tette a védő indítványát.

A törvényszék elvetette az indítványokat, mi ellen Dési semmisségi panaszszal élt. Fassi Pál elnök este hat órakor ma délelőtt 9 órára halasztotta a tárgyalás folytatását.

NYILTTÉR.

Ma nagy disznótor!

== **Kecskeméty István** ==

megnagyobbított éttermében, melyre tisztelt vendégeimet és jóakaróimat tisztelettel meghívom a *vígóságos disznótorra*. Tisztán kezelt saját termésű boraim, frissen csapolt márcziusi SÖR, valamint pontos és előzékeny kiszolgálásról gondoskodva van.

Szives látogatást kérve

kiváló tisztelettel

KECSKEMÉTY ISTVÁN,
vendéglős.

Őszi idényre!

Női és férfi **LISSÉ CZIPÓK** már 9 kor-tól is kaphatók.

A világhírű **KOBRÁK** fele budapesti kezimunka és Amerikai czipó-ujdonságok nagy raktára!

Kitűnő minőségű női, férfi, és gyermek CZIPÓK óriási választékban.

feltűnő olcsó árak mellett csak

Aranyi Albert

czipóáruházában szerethető be Nagyvárad, Fő utca (Orsolya mellett.)

Kérem a pontos címre figyelni!

Kitűnő minőségű férfi és fiú **CSIZMÁK** óriási választékban.

Telefonszám 512

Bumbera Imre

polgári- és papi szabó.

Nagyvárad, új „Bazár”-épület színház oldai.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség és Főtisztelendő papság tudomására hozni, hogy a **legújabb divatu és a legjobb minőségű őszi és téli szövetem** raktáron vannak, melyekből a legújabb és legelegánsabb szabás szerinti ruhákat készítem nagybecsű megrendelőimnek.

Különösen felhívom a Főtisztelendő papság figyelmét *sima, fekete* áruimra, melyekből

nagy raktárt tartok a **Főtisztelendő papság részére**. Állandóan nagy választék **reverenda czimáda és egyházi kvadrátusokból Rivétum** fekete és viola színben, továbbá egyedül raktára a mai idény legszebb és leacélszerűbb **hit, remény, szeretet övének** (cím. ulus), mely egyedül **csak nálam szerezhető be**.

Midőn a Főtisztelendő papság és a nagyérdemű közönség becses pártfogását kérem föl kell említenem, hogy élvem mindig a jó munka járnyos ár volt, melytől ebéni a jövőben sem fogok.

Nagybecsű megrendeléseket kérve, maradtam kitűnő tisztelgővel:

Bumbera Imre,

polgári- és papiszabó.

TÁVIRATOK.

Uj lovassági felügyelő.

Budapest, okt. 25. (Saját tud. táv.)

Ö felsége a kiraly *Ottó* királyi hercegezt lovassági főfelügyelővé nevezte ki.

Lujza hercegnőről.

Budapest, okt. 25. (Saját tud. táv.)

A főudvarmesteri hivatal elfogadta a Lujza hercegnőtől ajánlott orvosokat, hogy véleményyt mondassanak a hercegnő elméleti állapotáról.

A szász király köszönete.

Bécs, október 25. A szász királyi követség a „Pol. Corr” után a következő köszönetet tolmácsoltatta az osztrák és a magyar sajtónak. Boldogult György szász király Ö felsége elhalálózása alkalmával tanusított szívből eredő és meghatározó részvételért a szász királyi követség legmagasabb megbízatás alapján, mélyen érzett köszönetét fejezi ki.

Az angol sajtó és Oroszország.

London, okt. 25. A sajtó ma Oroszországgal szemben élesebb hangot használ, mint tegnap. Kijelentik, hogy nyilatkozatokat és menetegetődzést nem fognak elegendőnek elfogadni. A vétkezes tisztek megbüntetését kell követelni és azt, hogy tiltsák meg a hajóhadnak hogy útját folytassa, mert különben kénytelen volna Anglia megvédeni a nemzetközi kereskedelmet az ilyen gyilkos hóbortoktól. Sok lap különösnek tartja, hogy Miklós ezár nem adott kifejezést sajnálkozásának az eset fölött és nem fejezte ki részvétét az áldozatok hozzátartozóinak.

Szerencsétlenül járt bányászok.

EssenanderRuhr, okt. 25. Tegnap este 9 óra körül a helyi Egyesült Salzer und Neuak tárnában az egyik felvonó hirtelen ütközése következtében 24 bányászt baleset érte, kik részben súlyosan, részben könnyen sebesültek meg. A súlyosan megsebesülteket a kórházba vitték, a könnyen sebesülteket gyalogszerrel mentek haza.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

Budapest, okt. 25.

Buza okt. — — — —	10.02
Buza apr.-re — — — —	10.14
Rozs okt.-re — — — —	7.59
Tengeri májusra 1905. — — — —	7.99
Zab okt.-re — — — —	7.35
Repeze aug.-ra — — — —	11.40

Értéktözsde.

Budapest, okt. 25.

Osztrákhitelrészvény — — — —	671. —
Magyar hitelrészvény — — — —	780.50
Leszániói bank — — — —	463. —
Rimamurányi — — — —	530. —
Osztrák-m. államvasuti részvény — — — —	644. —
Közuti vasut — — — —	584. —
Városi villam s vasut — — — —	344. —

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1904. okt. 25.

Magyar aranyjáradék 4% — — — —	119. —
Magyar koronajáradék 4% — — — —	98. —
Magyar koronajáradék 3 1/2% — — — —	88.75
Magyar földteher (entesítési) kötvény 4% — — — —	98.10
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény — — — —	98.50
Magyar nyeresemény sorsjegy-kölesön — — — —	210.50
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön — — — —	1.63
Osztrák járadék papírban — — — —	99.50
Osztrák járadék ezüstben — — — —	100. —
Osztrák járadék aranyban — — — —	119.50
Osztrák korona járadék — — — —	99.75
1860. oszt. államsorjegyek — — — —	155. —
Osztrák magyar bankrészvény — — — —	1635. —
Magyar hitelbank részvény — — — —	7.83
Osztrák hitelbank intézeti részvény — — — —	670.75
Osztrák magyar államvasuti részvény — — — —	654.25
20 frankos arany (Napolendor) — — — —	19.04
Német Birodalmi marka — — — —	117.55
London vista — — — —	239.17
Páris vista — — — —	95.2.
20 márkás arany — — — —	23.50

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Csak

szerda, csütörtök és szombaton
a következő cikkek lesznek
mesés olcsó árban kiadásitva:

1 ruhára posztó	frl. 1.08
1 ruhára szövet, jó minőség	1.37
1 ruhára siebelin finom	3. —
1 vég vászon	3.25
1 » jobb vászon	4. —
1 » legjobb, női ingekre is alkalmas	5.25
1 drb. női téli alsósoknya	85
1 » női bugyigó	63
1 ágylé szőnyeg 29 kr.-től feljebb	
1 ágyléterítő	65 » »
1 ablak függöny gyapju 98	» »
1 drb. törölköző	5 » »
Tennist barchet mtr. 14	» »

Telcser Mátyás

divatáruházában Zöldfa-utca
913 Szt.-László-tér.

A ki lábbelieit elegánsan és tartósan megtartani akarja

használjon csak

GLOBIN

legfinomabb bőrtisztító szert jobblábbelinek

Egyed gyár: **FRITZ SCHULZ. Akt**
Ges EGER és LIPCE

TELEFON 448 sz

Sulkovszky levegő világhírű
MÉNESI SZŐLŐINEK főraktára.
Kizárólag eredeti 5 kilós ko-
sarakban, egy kosár 5 kiló RÓZSA
BAKATOR, frt. 1.10. egy kosár
5 kiló «PIROS CHASSELLAS»
frt. 1.20.

Az ÜRES KOSARAKAT 10 kr.-jával VISSZA-
VESZEM.

NAGYVÁRADI CSEMEGESZŐLŐ, kilója 20 kr
Kiváló minőségű **HEGYI-BOROK** a követ-
kező árban:

ASZTALI UJBOR, — — — literje 29 kr
Ó-BOR, — — — » 32 »
RIZLING-BOR, — — — » 36 »
PECSENYE-BOR — — — » 40 »

KÁVÉ-ból nagy raktár a következő árban:
KÁVÉ CUBA, finom, kilója frt. 1.60
» CEILON, » » » 2.—
» CUBA extra finom » » » 2.40

Minden kiló kávéhoz, egy kiló cukor

AJÁNDÉKUL

Valódi «FRANCK» kávé-pótlék, gyári árban.
Mindenemű FÜSZER-ÁRUK a legolcsóbban:

MERTZ NÁNDOR utóda
Kőrös-utca czégnél

TELEFON 448 sz

4 pár cipő

csak 5 koronáért. Nagy
mennyiségű cipőárak bes-
szerzése folytán, míg a
készlet tart, **hullatlan**
olcsó áron adtuk el. És
pedig: 1 pár fűzős férfi-
cipő, 1 pár fűzős női-cipő
barna vagy fekete bőrből,
erős, szögelt bőrtalppal, to-
vábbá 1 pár elegáns férfi
divatcipő, 1 pár női divat-
cipő, nagyon esimes és
elegáns viselet, mind a 4
pár 5 koronáért kapható.
Megrendeléseknél elegendő
a hosszúság mértékét je-
lezni. A szétküldés utánvé-
tel történik. Cipő kivitelű
ház. **A. Gelb, Krakau,**
Nr. 75. Nem tetszés esé-
lén az áru kicserélhető,
vagy a pénz visszaadatik.
A rizikó tehát ki van
zárva.

Hirdetések

jutányos áron fel-
vétetnek

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában

Szilágyi Dezső-utca
3. szám.

Csak kérjen
GLOBUS

tisztító kivonatot
mint az alant lévő rajz

883

mivel számos értéktelen utánzat lesz ajánlva

Fritz Schulz jun.

Actiengesellschaft
Leipzig u. Eger.

„Nagyváradai Hitelbank”

részvénytársaság

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi
időtartamra a legolcsóbb kamattal
és a legelőnyösebb feltételek mellett

törlesztéses

jelzálogkölesönöket

nyújt,

melyeket a legrövidebb idő alatt fo-
lyósít. Kölesönkérő részről hiteles
telekkönyvi kivonat, kataszteri bir-
tokiv és esetleg községi becsü-bizo-
nyítvány mutatandó be. Drágább
kamatozású kölesönöket bélyeg- és
illetékmentesen convertál.

Elfogad betéteket könyvecskére és folyó
szám-ára:

6 hóig elhelyezett **5°-os** kamato-
összeg után fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámított
váltókat.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre
előleget ad.

826

Az igazgatóság.

BOROS I. óras és ékszerész
Nagyváradon

Tisztelettel ért sőt a n. é. közönséget
hozzá **óra- és ékszerüzletemet Nagyvá-
rad, Fő-utca,** (Nyári gyógyszertár mellett)
jelentékenyen kibővítettem és a le finomabb,
legmodernebb árukkal szereltem fel.

Allandó raktáron tartok nagy vála-
zékban legfinomabb kiváló férfi és női arany
órákat, láncokat, valamint mindenemű
arany és ezüst ékszereket. Az eddigi hiányt
pótolva, újlétemben a legjobb minőségű lát-
szerészeti cikkeket is berendeztem, melyre
a t. közönség b. figyelmét külön is felhívom.

Kitűnő szerkezetű tula, ezüst és nikél-
és-bórak, szabályozott svájci óra órák
nagy raktára.

Jutányos szolid áruk

Javítások pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

Az eddigi szives bizalmat megköszönve,
további becses pártfogást kér, tisztelettel:

Boros I.

867.

óras és ékszerész.

Magyar műbutorgyár

részvénytársaság.

Gyártótelep: BÉKÉSCSABÁN, Gyári-
raktár: NAGYVÁRADON,

Szent László-ter, a holdas templom mellett.

Képviselő: **PORJESZ ÁRMIN.**

Saját készítésű elegáns asztalos
és kárpitos

BUTOROK

modern stílusban, gazdag választék-
ban, gyári árban.

Szolid, szabott áruk!

KECSKEMÉTY ISTVÁN

ÉTTERME és SÖRCSARNOKA Nagyváradon, Lukács György-(Kőfaragó)-utca sarkán.

Kitűnő teke-pálya!

Van szerencsém a n. é. közönség és igen tisztelt ven-
dégeim becses tudomására hozni, hogy **teljesen újonnan**
átalakított és jól gondozott minden kívánalmat kielégítő

teke-pályámat már megnyitottam

és azt a szórakozni vágyó közönség szíves rendelkezésére
bocsátottam.

Továbbá ajánlom **magyares konyhám,**
tisztán kezelt boraim jutányos ár és pon-
tos kiszolgálás mellett.

A n. é. közönség szíves pártfogását kérve, vagyok
teljes tisztelettel

743

KECSKEMÉTY ISTVÁN, vendéglős

Egyben van szerencsém igen tisztelt vendégeim és jóakaróim szíves
tudomására hozni, hogy

éttermemet **magnagyobbitottam,**
ugy, hogy tisztelt ven-
dégeim kényelmét megsze-
rezzem. Most alkalmam van minden **társas összejövetelekhez tágas,**
szép termel rendelkezésre bocsátani

Előzékeny kiszolgálás!

Jutányos áruk!

Társas ebédek, vacsorák vagy lakomák éllap szerint vagy megállapított árak mellett
ellegadhatnak. — **ABONENSEK** részére mérsékelt árszámítás.

Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szíves figyelmébe ajánlani újonnan beren-
dozott **VENDÉGSZOBÁIMAT,** melyek tisztántartás-ára különös gondot fordítok, valamint
SZÁLLOHELY is jutányos ár mellett szíves rendelkezésre áll.

Számos litográfiát kérve tisztelettel

KECSKEMÉTY ISTVÁN
vendéglős

Férfi és női fehérneműek.

Őszi vásár a Korona-és Filler-bazárban.

Még eddig nem létezett olcsó árban szerezhethők be:

téli olcsó ingek, nadrágok, ugyszintén gyermek-trikók, harisnyák, keztyük, alsószoknyák, berliner-kendők, sálak, reggeli czipők, esőernyők, utazó bőröndök, gyermek

kötött ruhácskák és fejkötők, bőr- és aczélárak minden melyen leszállított árakban

Friss és Társa korona- és filler-bazárában Nagyvárad,
Fő-utca. Telefon. 30. sz.

Fekete és mosó kötének

HOFFER BERTALAN PAPLANGYÁRA.

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-uteza, Adorján ház.

Mint hogy más vállalat miatt

paplangyáramat felosztatom,

a raktáron levő összes **KÉSZ PAPLANOK**, Cachmir kelmék, szines glottok, schiffonok, maradék kelmék stb, minden elfogadható áron elárusíttatnak.

Berendezés és gépek olcsón eladók. **HOFFER BERTALAN**

Helyiség átadó.

paplangyára

Szilágyi Dezső-uteza. (Adorján ház).

Szenzációs olcsóság!

Verseny nélkül

ajánlja a **Kovács L. Társa divatru czég** Nagyvárad,
Zöldfa-uteza elején a következő cikkekkel:

1 Berliner schal selymezett	15 kr.	1 Szörme boa (Luezia)	57 kr.
1 mtr. Tennis flanel	12 1/2	1 mtr. Posztó. koczkás	23 1/2
1 Gráci london	39	1 Angol london	41
1 Himalája szövet	57	1 Harana czibelin	66
1 Bársony parchet	23	1 Atlas parchet	33
1 Mintas bársony	76	1 Gyász kelme	44
1 atka vászon	3-95	1 vég Szepességi vászon	4-25
1 Lepedő vászon	4-75	1 Mosó kanavász	3-90

1 vég czernás kanavász 4-50 kr., továbbá ágyterítők 75 kr., abr.szok 55 kr., torútkozók 16 kr., paplanok 150 kr., téli keudők 33 kr., berliner kendők 95 kr., jáger női és férfi-ingek 55 kr., gyermek trikók 29 kr., szőnyegek 11 kr., takaró pokrócz 89 kn., miderek 49 kr., ugyszintén más ezer és ezer cikkek hasonló olcsó árban

Kovács L. Társa czégnél

Nagyvárad, Zöldfa-uteza elején.